

مجتمع آموزشی دانشگاه شیراز

دبستان دخترانه دانشگاه شیراز

پایه: پنجم	مطالعات اجتماعی		نام درس			
درس هفتم (نواحی صنعتی مهم ایران)			موضوع			
زمان: ۵۰ دقیقه		۲		فصل		
۱۳۹۹		تاریخ:	۳۶	الی	۳۲	صفحه
تهیه کننده: گروه آموزشی پنجم دبستان						

نواحی صنعتی مهم ایران

نواحی صنعتی مهم ایران

در کتاب مطالعات اجتماعی سال سوم خواندید که همه‌ی کالاهایی که از آنها استفاده می‌کنیم از «منابع طبیعی» به دست می‌آیند. همچنین پی بردید که منابع طبیعی انواع مختلفی دارند؛ مانند نفت و گاز، سنگ‌های معدنی، خاک و گیاهان.

چه چیزی مشاهده می کنید؟ توضیح دهید.

مواد اولیه
نخ

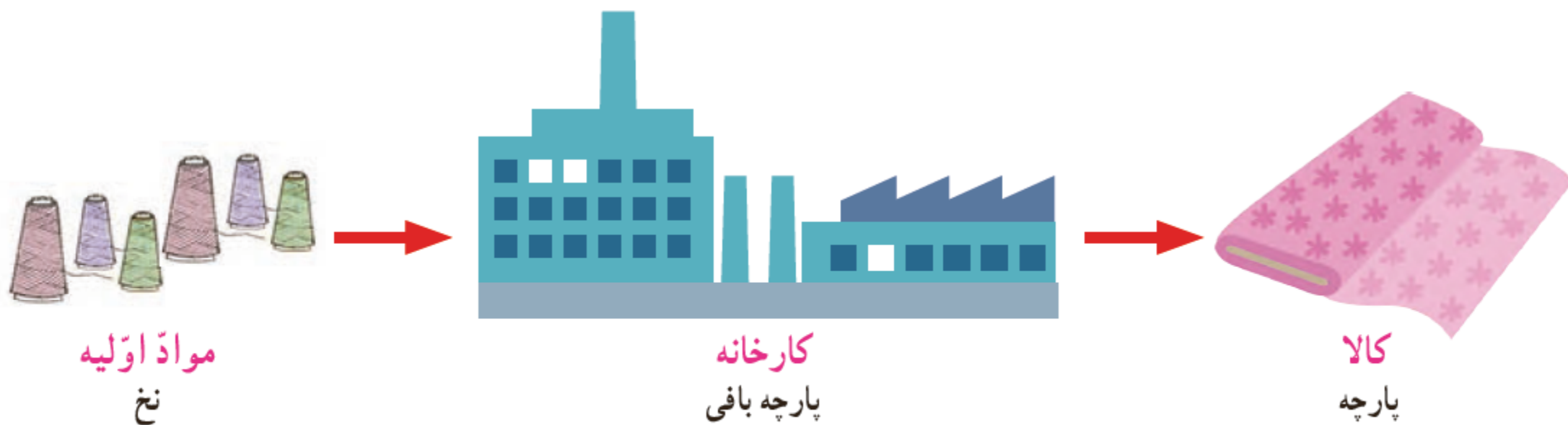

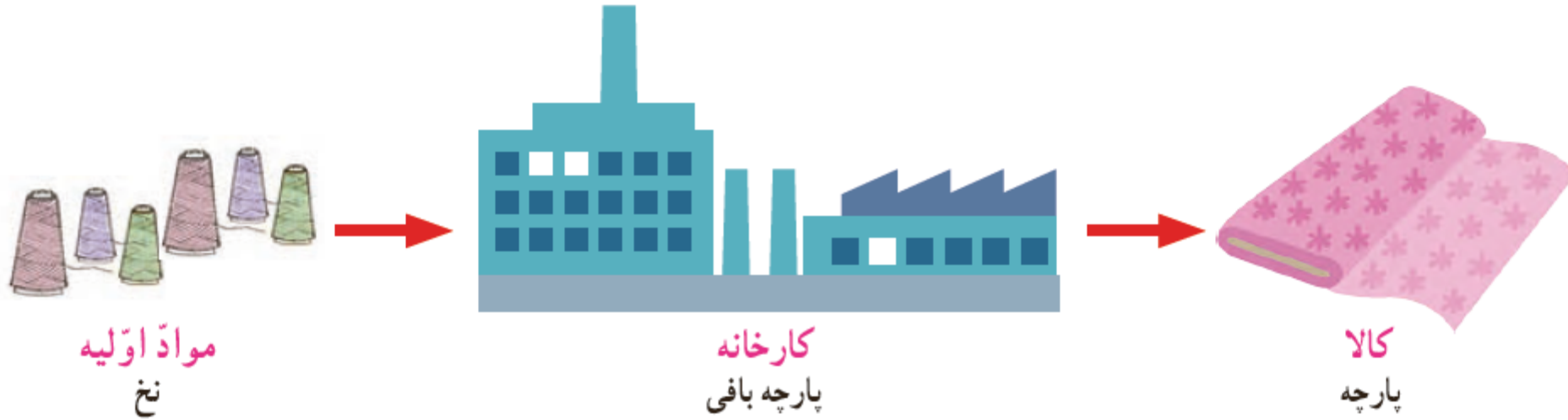
کارخانه
پارچه بافی

کالا
پارچه

هر کارخانه‌ای برای تولید کالا به «مواد اولیه» نیاز دارد. مواد اولیه را به کارخانه می‌برند. در کارخانه، کارگران به کمک ماشین آلات در آنها تغییراتی به وجود می‌آورند و آنها را به کالاهای مورد نیاز تبدیل می‌کنند. به این فعالیت «صنعت» می‌گویند.

مواد اولیه کارخانه‌ها از منابع طبیعی به دست می‌آید. به نظر شما، برای تهیه نخ از کدام منابع طبیعی استفاده می‌شود؟

مواد اولیه کارخانه‌ها از منابع طبیعی به دست می‌آید. به نظر شما، برای تهیه نخ از کدام منابع طبیعی استفاده می‌شود؟

پيله گرم ابريشم - پشم گوسفند - پنبه - نفت

فعالیت

۱- کاربرگهی شماره ی (۵) را در کلاس انجام دهید تا با «موادّ اولیه» بیشتر آشنا شوید.

موادّ اولیه‌ی کارخانه‌ها

کارخانه‌ها برای تولید کالاها به موادّ اولیه‌ی مختلف نیاز دارند،

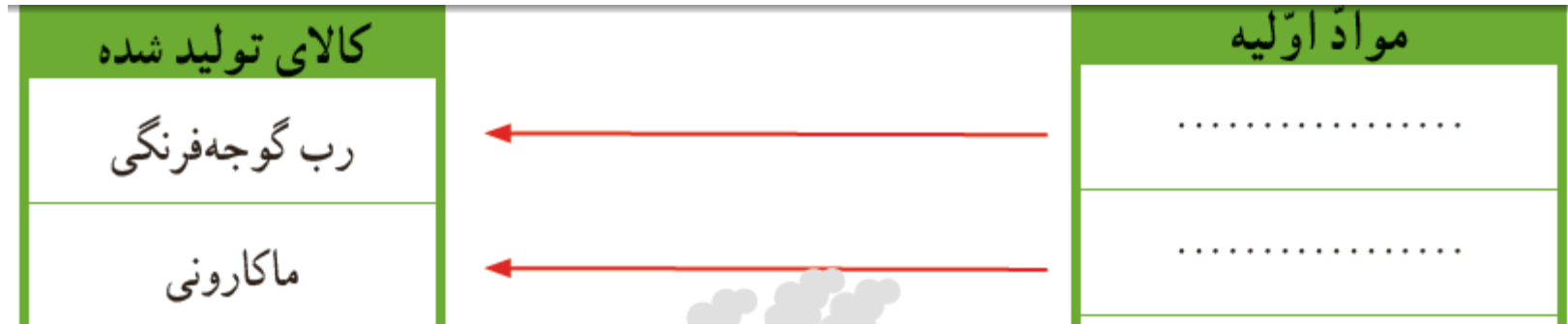
از جدول زیر استفاده کنید و موادّ اولیه‌ی مناسب را انتخاب و در ستون مربوط به آن بنویسید.

موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

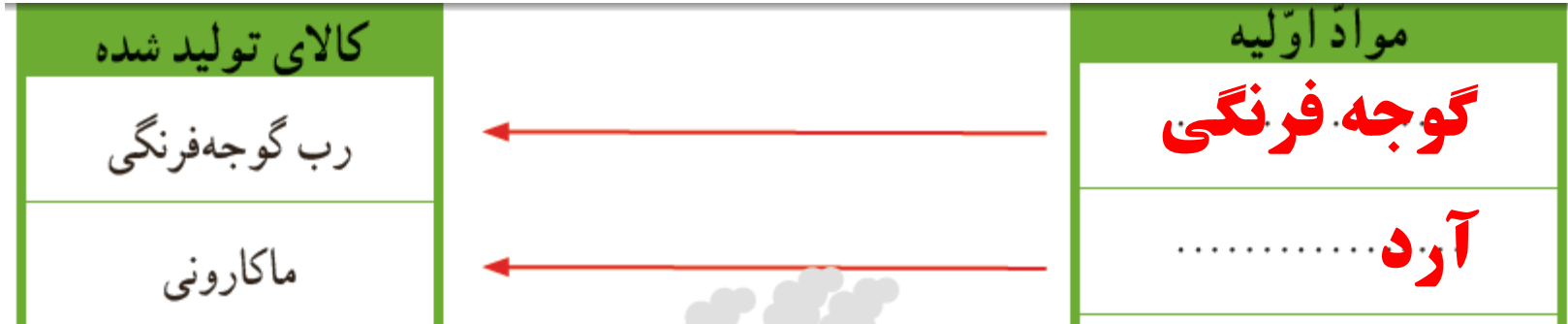
موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

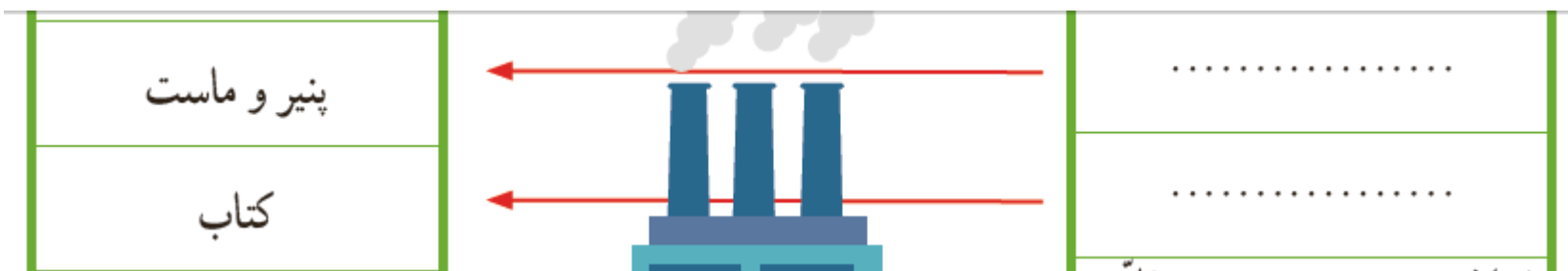
موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

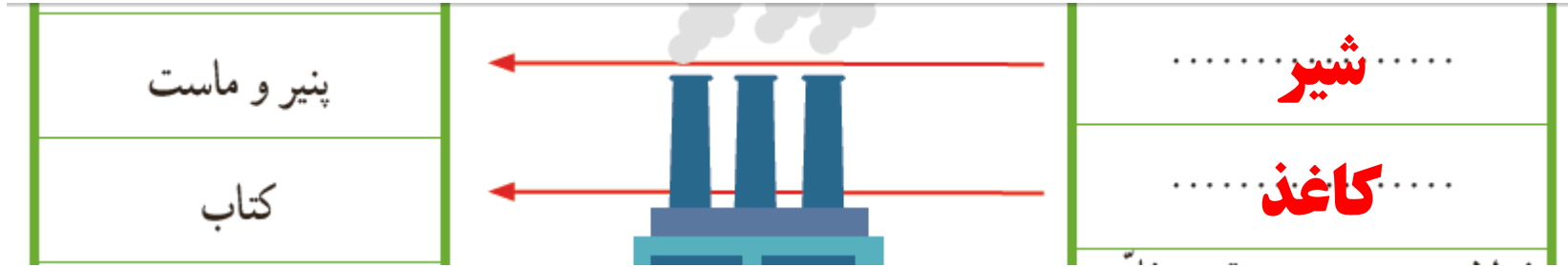
موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

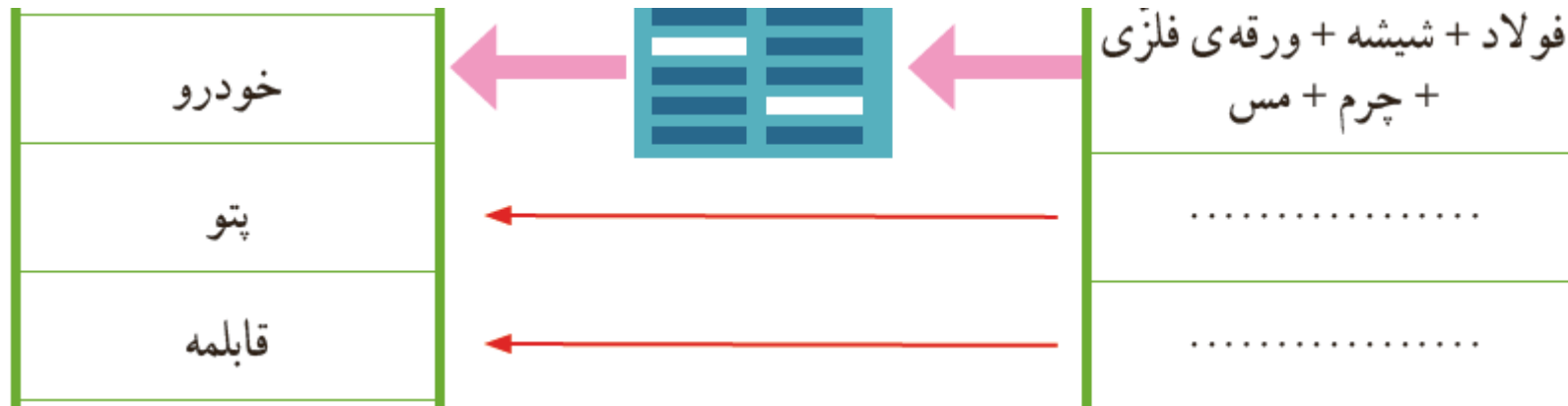
موادّ اولیّه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

موادّ اولیّه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه ی فلزی
شیر	آرد	گوجه فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

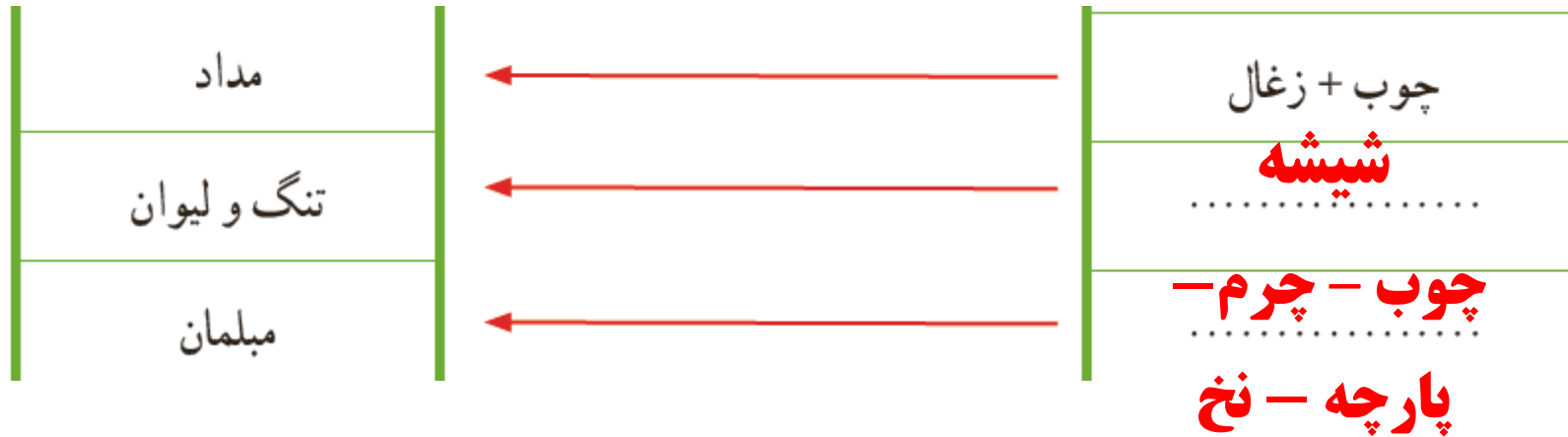
موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

موادّ اولیّه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

موادّ اولیه

فولاد	چوب	ورقه‌ی فلزی
شیر	آرد	گوجه‌فرنگی
شیشه	پلاستیک	پارچه
نخ	پشم	زغال
مس	چرم	کاغذ

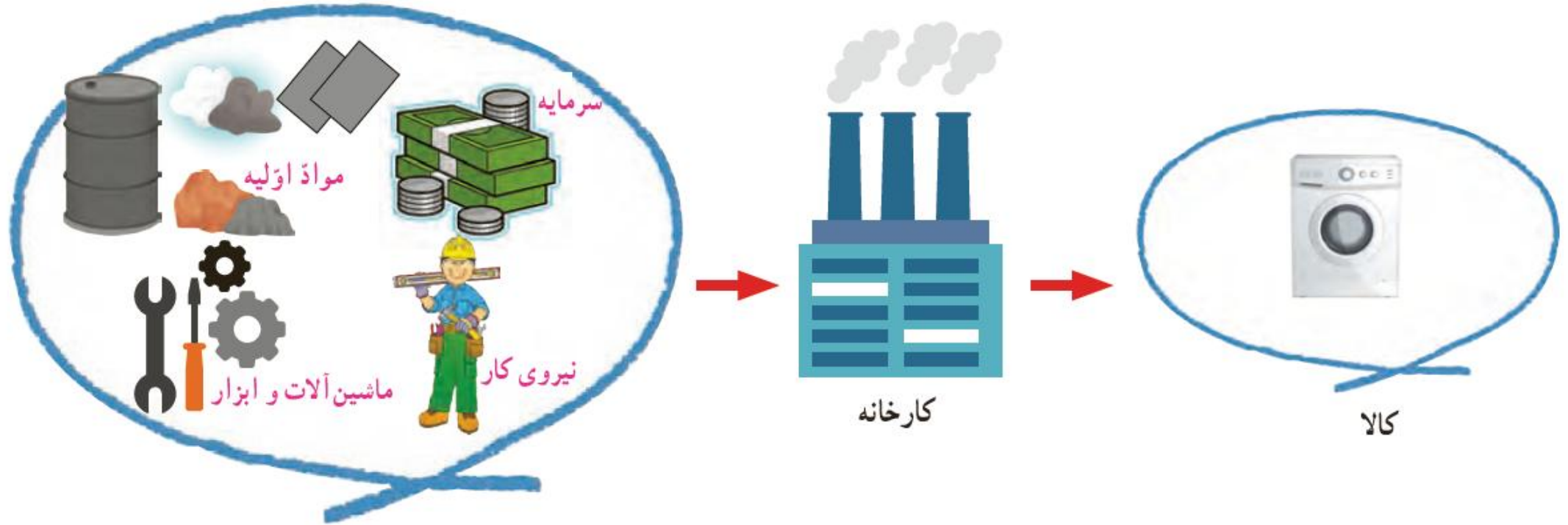

در گذشته‌های دور، اغلب مردم چیزهایی را که به آنها نیاز داشتند، خودشان در خانه یا کارگاه‌های کوچک تولید می‌کردند. مثلاً، برای اعضای خانواده‌ی خود لباس می‌دوختند یا فرش می‌بافتند. در آن زمان‌ها، یک کفّاش در کارگاهی کوچک روزی چند جفت کفش تولید می‌کرد اما امروزه یک کارخانه‌ی تولید کفش روزی صدها جفت کفش تولید می‌کند تا نیاز جمعیت را برطرف کند.

گفتیم که کارخانه‌ها برای تولید کالا به مواد اولیه نیاز دارند. اکنون به تصویر نگاه کنید و بگویید یک کارخانه برای اینکه کالا تولید کند، علاوه بر مواد اولیه به چه چیزهای دیگری نیاز دارد؟

فعالیت

- ۲- صاحبان کارخانه‌ها یا کارگاه‌های تولیدی باید همه‌ی کارگران و کسانی را که در کارخانه مشغول به کارند، بیمه کنند. پرس‌وجو کنید که این بیمه چیست و چه فایده‌ای دارد.
- ۳- کاربرگه‌ی شماره‌ی ۶ را در کلاس انجام دهید.
- ۴- به همراه معلّم خود از یک کارخانه بازدید کنید و به طور گروهی گزارش بازدید را بنویسید و در کلاس ارائه کنید.

فعالیت

۲- صاحبان کارخانه‌ها یا کارگاه‌های تولیدی باید همه‌ی کارگران و کسانی را که در کارخانه مشغول به کارند، بیمه کنند. پرس‌وجو کنید که این بیمه چیست و چه فایده‌ای دارد.

ییمه چیست؟

بیمه و مقابله با حوادث

در ابتدای هر سال تحصیلی، والدین شما پولی را به مدرسه بابت بیمه دانش آموزی می پردازند. آیا می دانید این کار با چه هدفی صورت می گیرد؟

کارت پوشش بیمه درمان
حوادث تحصیلی

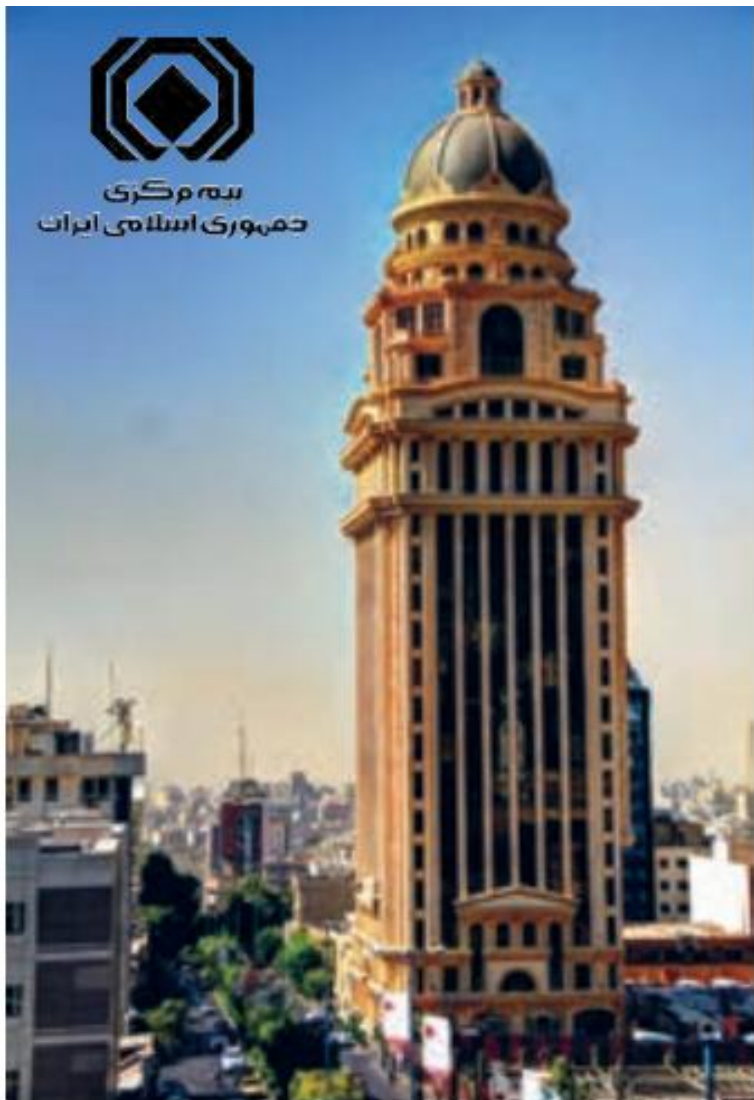
شماره سری : ۱۹۰۰۵۵
نام و نام خانوادگی:
استان :
شهرستان:

واحد آموزشی :
شماره ملی:
تاریخ تولد:
سال تحصیلی:

محل التصاق
عکس

**هدف از بیمه دانش آموزشی این است که اگر
اتفاقی در مدرسه برای دانش آموز بیفتد بیمه،
هزینه‌ی درمان آن را پرداخت نماید.**

در اینجا، شما «بیمه شونده» هستید و مؤسسه‌ای که شما را بیمه کرده است، «بیمه‌گر» نامیده می‌شود.

ساختمان بیمه مرکزی در تهران

بیمه چیست؟

بیمه یک قرارداد بین بیمه گر و بیمه شونده است.

موسسه ی بیمه گر، تعهد می کند. در قبال دریافت حق بیمه از بیمه شونده، خسارت های ناشی از حوادث معینی را جبران کند.

چرا بیمه به وجود آمده است؟

• چرا بیمه به وجود آمده است؟

برای هر فرد ممکن است روزهایی پیش بیاید که بیمار، از کار افتاده، بیکار یا باز نشسته شود. همچنین ممکن است در اثر حوادثی چون تصادف، آتش سوزی و... جان و مال افراد به خطر بیفتد. اگر فرد برای چنین روزهایی فکر نکرده باشد با مشکلات و خسارت‌های زیادی روبه‌رو می‌شود؛ زیرا ممکن است یک فرد بتواند خسارت‌های کوچک را جبران کند؛ اما آیا در مورد خسارت‌های بزرگ، چنین امکانی برای همه وجود دارد؟

مؤسسه بیمه، برای جبران زیان‌های مالی و جانی به وجود آمده است.

- همچنین بر طبق قانون، کلیه سازمان‌ها، صاحبان بنگاه‌ها، شرکت‌ها، کارخانجات و کارفرمایان، وظیفه دارند همه کارمندان و کارگران خود را در مقابل حوادث ناشی از کار، بیمه کنند.

کارگران باید برای حوادث ناشی از کار، بیمه شوند تا اگر حادثه‌ای برای آنها پیش آمد بتوانند هزینه‌های درمان و یا از کار افتادگی دریافت کنند.

فعالیت

۳- کاربرگهی شماره ی ۶ را در کلاس انجام دهید.

بازدید از یک کارخانه

متن را بخوانید و جدول عوامل تولید را کامل کنید.

دانش‌آموزان یک مدرسه با معلم خود از کارخانه‌ی خودروسازی بازدید کردند.
مدیر کارخانه برای آنها توضیح داد:

«در این کارخانه حدود ۶۵۰۰ کارگر در ۷ سالن تولید مشغول به کار هستند. در بخش اداری کارخانه ۹۰۰ نفر کارمند کار می‌کنند که شامل مدیران، معاونان، مهندسان، نگهبانان، نظافتچی‌ها و ... هستند. همه‌ی این کارکنان بیمه‌ی تأمین اجتماعی هستند. آنها پس از بازنشستگی یا در موقع حوادث ناشی از کار، از بیمه پولی برای گذراندن زندگی یا جبران ضررهایی که به آنها وارد شده، دریافت می‌کنند.

این کارخانه روزانه حدود ۵۰۰ تا ۶۰۰ دستگاه خودرو تولید می‌کند و برای تولید این خودروها به موادّ تولیدی کارخانه‌های دیگر نیاز دارد. برای مثال، از کارخانه‌های دیگر پلاستیک، فولاد، چرم، چوب، شیشه و... خریداری می‌کنند. بیشتر دستگاه‌ها و ماشین‌آلات این کارخانه با برق کار می‌کنند. برخی محصولات این کارخانه به کشورهای دیگر صادر می‌شوند».

عوامل تولید

..... نیروی کار :

..... انرژی مورد نیاز :

..... مواد اولیه :

سرمایه و ماشین آلات : ساختمان کارخانه، ۷ سالن تولید، ماشین آلات، پول برای خرید مواد اولیه و دستمزد کارکنان

عوامل تولید

نیروی کار: **۶۵۰۰ کارگر و ۹۰۰ کارمند**

انرژی مورد نیاز:

مواد اولیه:

سرمایه و ماشین آلات: ساختمان کارخانه، ۷ سالن تولید، ماشین آلات، پول برای خرید مواد اولیه و دستمزد کارکنان

عوامل تولید

- نیروی کار: **۶۵۰۰ کارگر و ۹۰۰ کارمند**
- انرژی مورد نیاز: **انرژی برق**
- مواد اولیه:

سرمایه و ماشین آلات: ساختمان کارخانه، ۷ سالن تولید، ماشین آلات، پول برای خرید مواد اولیه و دستمزد کارکنان

عوامل تولید

نیروی کار: ۶۵۰۰ کارگر و ۹۰۰ کارمند

انرژی مورد نیاز: انرژی برق

مواد اولیه: پلاستیک - فولاد - چرم - چوب - شیشه ...

سرمایه و ماشین آلات: ساختمان کارخانه، ۷ سالن تولید، ماشین آلات، پول برای خرید مواد اولیه و دستمزد کارکنان

● صنایع کارخانه‌ای ایران

در کشور ما صنایع مختلفی وجود دارد.

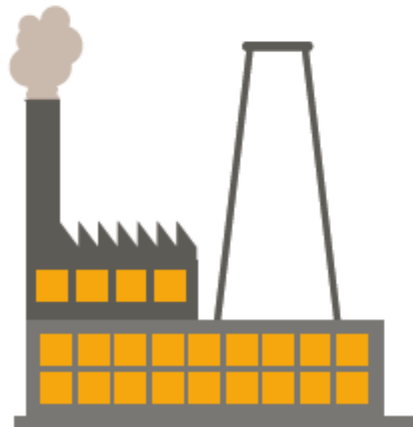
به طور کلی، صنایع کارخانه‌ای را می‌توانیم به دو دسته تقسیم کنیم: صنایع مادر و صنایع مصرفی.

❖ **صنایع مادر** کالاهایی تولید می‌کنند که مردم آنها را نمی‌خرند و از آنها به طور مستقیم استفاده نمی‌کنند.

از این کالاها در کارخانه‌های دیگر استفاده می‌شود. برای مثال، کارخانه‌ی ذوب‌آهن ورقه‌های آهنی تولید می‌کند. این

ورقه‌ها در کارخانه‌ها یا کارگاه‌های دیگر به کالاهای موردنیاز مانند یخچال و اتومبیل تبدیل می‌شوند. صنایع ذوب‌آهن و

فولاد از صنایع مادر هستند.

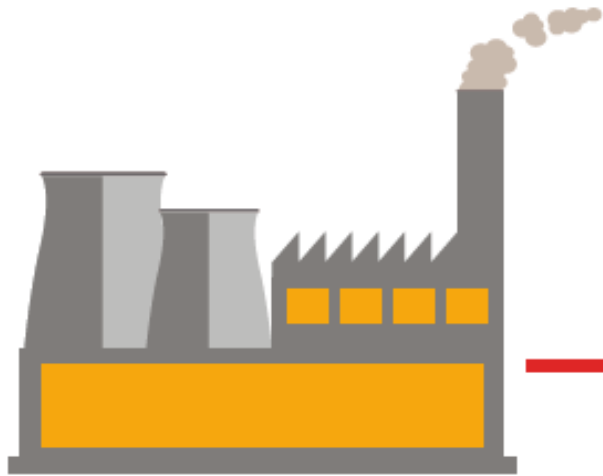

صنایع مادر

ورق فولادی

❖ صنایع مصرفی کالاهایی تولید می کنند که مردم آنها را می خرند
و به طور مستقیم مصرف می کنند یا مورد استفاده قرار می دهند.

صنایع مصرفی

لوازم خانگی

● پراکندگی صنایع مادر

مهم‌ترین صنایع مادر در کشور ما صنایع ذوب آهن، پتروشیمی و ماشین‌سازی است.

صنایع ذوب آهن: در کارخانه‌های ذوب آهن قطعات آهن تولید می‌شود. اولین کارخانه‌ی ذوب آهن ایران در نزدیکی اصفهان ساخته شده است. سنگ آهن مورد نیاز این کارخانه از معادن آهن استان یزد تأمین می‌شود. سپس در کوره‌های بسیار داغ ذوب می‌گردد و به آهن تبدیل می‌شود.

▲ کارخانه‌ی ذوب آهن، اصفهان

^ کارخانه‌ی پتروشیمی، شازند اراک

صنایع پتروشیمی: کارخانه‌های پتروشیمی، نفت و گاز را به مواد شیمیایی تبدیل می‌کنند. از این مواد در کارخانه‌های دیگر برای تولید رنگ، چسب، کود شیمیایی، لاستیک و مواد شوینده (پودرهای لباس شویی) استفاده می‌شود.

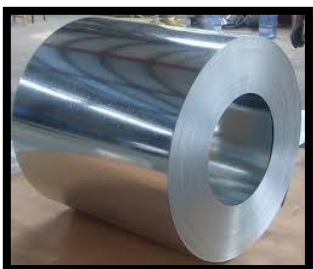
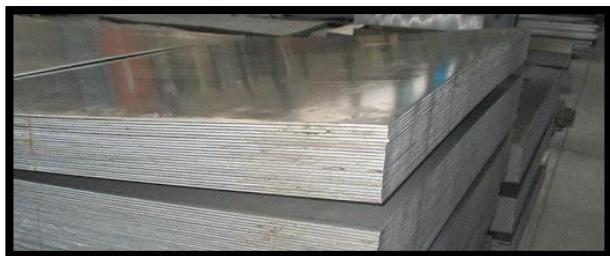
^ کارخانه‌ی تولید ماشین‌آلات، (کمباین سازی اراک)

صنایع ماشین‌سازی: در کارخانه‌های ماشین‌سازی، ماشین‌آلات و ابزار، دیگ بخار، جرثقیل و دستگاه‌هایی مانند اینها برای سایر کارخانه‌ها تولید می‌شود. مواد اولیه‌ی کارخانه‌های ماشین‌سازی معمولاً از معادن آهن، سرب، روی و مس تهیه می‌شود.

محصولات کارخانه ماشین سازی

کارخانه خودروسازی

مواد اولیه

محصولات

آیا کارخانه ماشین سازی همان کارخانه خودرو سازی است؟

کارخانه ماشین سازی، ادوات کشاورزی،
جرثقیل، دیگ بخار و ماشین آلات و ابزار
مورد نیاز کارخانه های دیگر را تولید می کند.

کارخانه خودروسازی، خودرو
تولید می کند.

اکنون، در روی نقشه مهم ترین صنایع مادر کشور را مشاهده کنید.

راه‌نما

ذوب آهن و تولید فولاد

ماشین سازی و ابزار

مجتمع پتروشیمی

● معادن

صنایع مادر برای تولید کالا به موادّ اولیه نیاز دارند. آنها این موادّ اولیه را از «معادن‌ها» تأمین می‌کنند. کشور پهناور ما ایران معادن فراوانی دارد. معدن نعمتی خدادادی است.

^ معدن مس سرچشمه‌ی کرمان از بزرگ‌ترین معادن مس دنیا است.

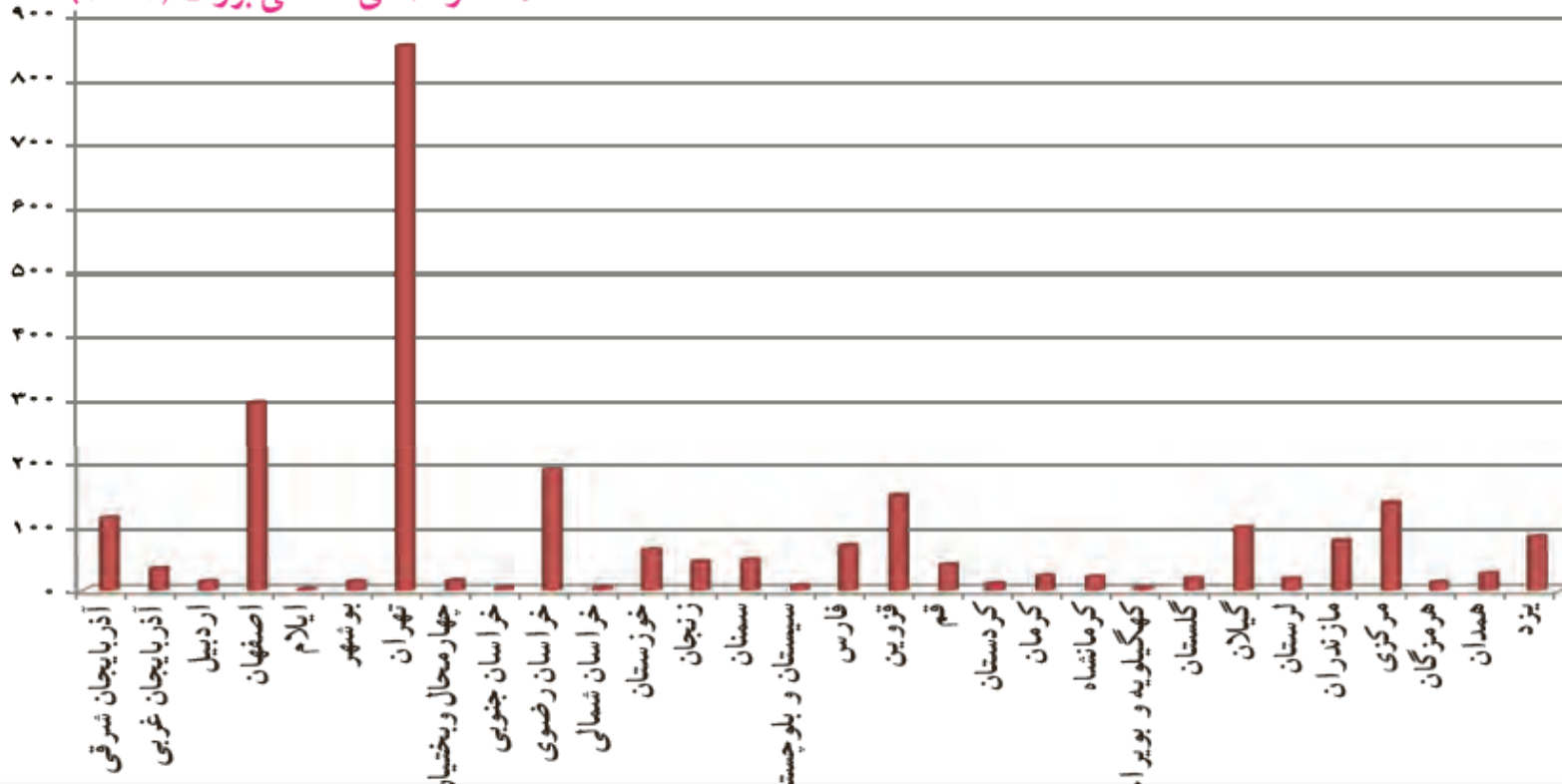
^ معدن سنگ آهن بافق، یزد

● پراکندگی صنایع مصرفی

تعداد صنایع مصرفی زیاد است و در اطراف شهرها و برخی روستاها و همه‌ی استان‌های کشور ما کارخانه‌های بزرگ و کوچکی وجود دارد که به تولید کالاهای مختلف مشغولند.

به نمودار توجه کنید. مهم‌ترین استان صنعتی ایران که بیشترین صنایع مصرفی را در خود جای داده کدام استان است؟

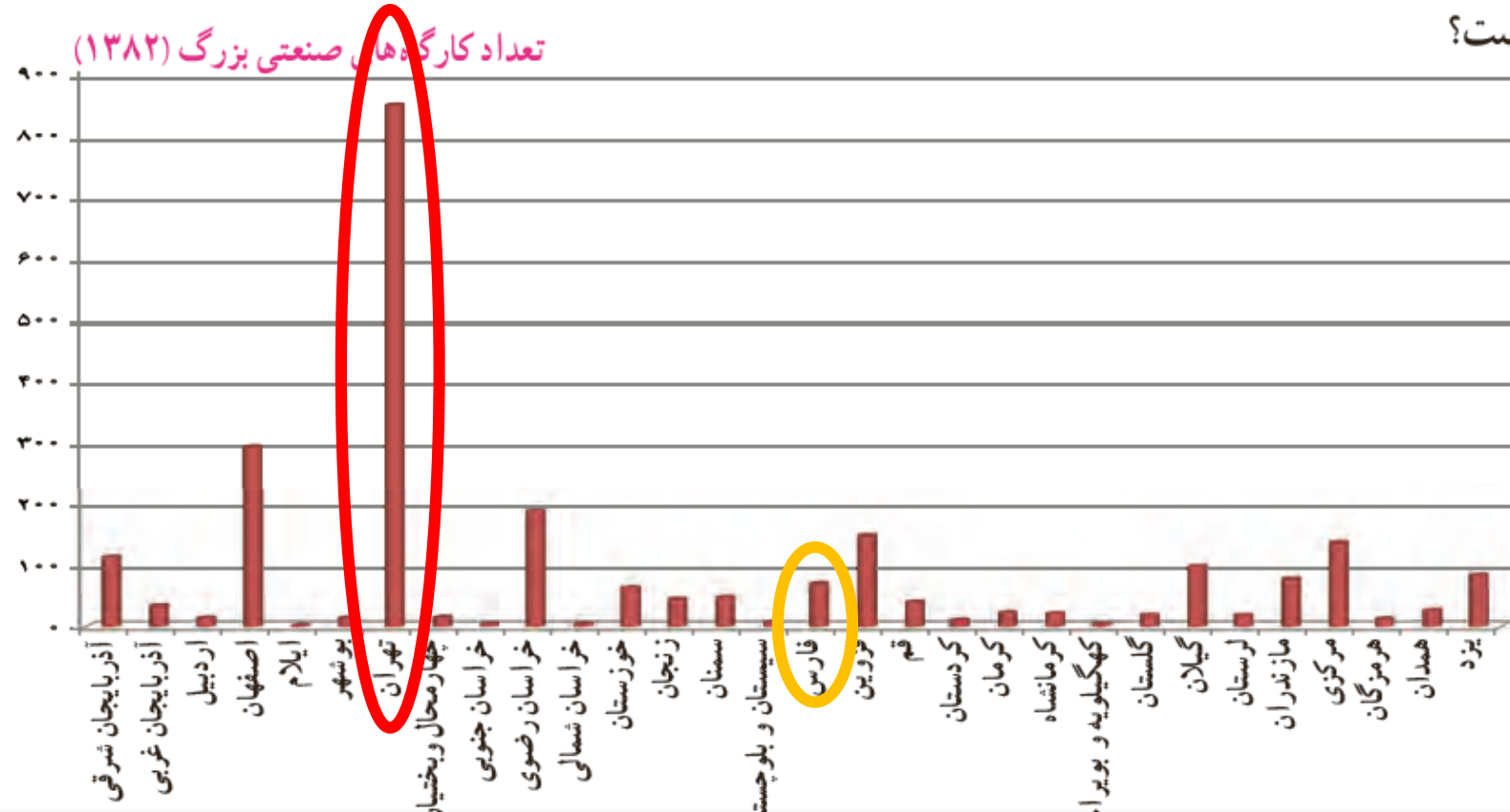
تعداد کارگاه‌های صنعتی بزرگ (۱۳۸۲)

● پراکندگی صنایع مصرفی

تعداد صنایع مصرفی زیاد است و در اطراف شهرها و برخی روستاها و همه‌ی استان‌های کشور ما کارخانه‌های بزرگ و کوچکی وجود دارد که به تولید کالاهای مختلف مشغولند.

به نمودار توجه کنید. مهم‌ترین استان صنعتی ایران که بیشترین صنایع مصرفی را در خود جای داده کدام استان است؟

فعالیت

۵ - چرا در اطراف شهرهای بزرگ، صنایع مصرفی زیادی تأسیس می‌شود؟

فعالیت

۵ - چرا در اطراف شهرهای بزرگ، صنایع مصرفی زیادی تأسیس می‌شود؟

شهرهای بزرگ، جمعیت زیادی دارند. بنابراین به کالای مصرفی زیادی نیاز دارند در نتیجه برای رفع نیازها، صنایع مصرفی زیادی در اطراف این شهرها تأسیس می‌گردد.

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (?) فرش () کفش () قند و شکر () فولاد () پارچه بافی ()

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع**) فرش (**؟**) کفش () قند و شکر () فولاد () پارچه بافی ()
مادر

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع مادر**) فرش (**صنایع مصرفی**) کفش (**؟**) قند و شکر () فولاد () پارچه بافی ()

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع مادر**) فرش (**صنایع مصرفی**) کفش (**صنایع مصرفی**) قند و شکر (**؟**) فولاد () پارچه بافی ()

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع**)
مادر
فرش (**صنایع**)
مصرفی
کفش (**صنایع**)
مصرفی
قند و شکر (**صنایع**)
مصرفی
فولاد (**؟**)
پارچه بافی ()

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع** **مادر**) فرش (**صنایع** **مصرفی**) کفش (**صنایع** **مصرفی**) قند و شکر (**صنایع** **مصرفی**) فولاد (**صنایع** **مادر**) پارچه بافی (**?**)

فَعَالِيَت

۶ - معین کنید کدام صنایع زیر مصرفی و کدام مادر هستند.

پتروشیمی (**صنایع** **مادر**) فرش (**صنایع** **مصرفی**) کفش (**صنایع** **مصرفی**) قند و شکر (**صنایع** **مصرفی**) فولاد (**صنایع** **مادر**) پارچه بافی (**صنایع** **مصرفی**)

فعالیت

۷- به نقشه‌ی پراکندگی صنایع و معادن ایران توجه کنید. برای هریک از صنایع دو شهر را نام ببرید.

پتروشیمی : ذوب آهن و فولاد : ماشین‌سازی :

فعالیت

۷- به نقشه‌ی پراکندگی صنایع و معادن ایران توجه کنید. برای هریک از صنایع دو شهر را نام ببرید.

پتروشیمی : شیراز ذوب آهن و فولاد : ماشین سازی :

خارک

بندرماهشهر

بندر امام خمینی

فعالیت

۷- به نقشه‌ی پراکندگی صنایع و معادن ایران توجه کنید. برای هریک از صنایع دو شهر را نام ببرید.

!

ماشین‌سازی :

اصفهان

ذوب آهن و فولاد :

مبارکه

اهواز

شیراز

پتروشیمی :

خارک

بندرماهشهر

بندر امام خمینی

فعالیت

۷- به نقشه‌ی پراکندگی صنایع و معادن ایران توجه کنید. برای هریک از صنایع دو شهر را نام ببرید.

پتروشیمی :	شیراز	ذوب آهن و فولاد :	اصفهان	ماشین‌سازی :	اراک
	خارک		مبارکه		تبریز
	بندرماهشهر		اهواز		
	بندر امام خمینی				

فعالیت

۸- آیا در نزدیکی محل زندگی شما کارخانه‌ای وجود دارد؟ درباره‌ی آن گزارشی تهیه کنید.